

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/diplomantky:	Oto Binhack
Téma práce:	Politický kontext výběru soudců Ústavního soudu České republiky
Rozsah práce:	222 098 znaků (cca 123 normostran)
Datum odevzdání práce:	4. 2. 2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma samo o sobě není vysloveně nové, je však poměrně originálně pojato. Zároveň se bezpochyby jedná o téma aktuální vzhledem k probíhající obměně Ústavního soudu i přetrvávajícímu deficitu právní úpravy jmenování soudců Ústavního soudu spočívajícímu v odbornou veřejností široce kritizované možnosti znovujmenování soudců.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma je přiměřeně náročné pro zpracování ve formě kvalifikační práce, množství vstupních údajů nutných pro jeho poctivé zpracování je však nadprůměrné.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je členěna jednoduchým, ale zcela adekvátním a vhodným způsobem.

4. Vyjádření k práci

Text je na poměry diplomových prací pojat poměrně nekonvenčně: předně je tomu tak s ohledem na výrazně přímočarý přístup autora k tématu. Ten po stručném úvodu poskytuje na s. 3–13 přehled dosavadní domácí literatury, nato na s. 13–14 specifikuje svou výzkumnou otázku a následně již se pouští do vlastního výzkumu vztahujícího se k jednotlivým odmítnutým kandidátům na funkci ústavního soudce (s. 14–68). Výzkum je nakonec následován krátkým vyhodnocením (s. 68–75) a závěrem. Součástí práce tak nejsou – jak bývá u kvalifikačních prací časté – žádné rozsáhlejší popisy právní úpravy postavení Ústavního soudu či jmenovacího procesu, ani podrobné úvahy např. o povaze politického rozhodování či žádoucí podobě výběru soudců atp. Hodnocení daného pojetí diplomové práce lze možná do jisté míry považovat za otázku vkusu. Některý z akademických čtenářů si nepochybně může připadat „ošizen“ o podrobnější zasazení do kontextu. Osobně však autorovo pojetí v zásadě kvituji, o právním i politickém kontextu tématu práce bylo mnoho napsáno jinde. Autor přitom – byť spíše jen implicitně – svou práci ukazuje, že tento kontext je mu dostatečně znám.

Dalším specifikem práce je pak její „vypravěčská“ povaha, neboť výzkum spočívá v rozboru jmenovacího procesu jednotlivých odmítnutých kandidátů na funkci ústavního soudce a analýze možných příčin tohoto odmítnutí – s občasnými odbočkami např. k nominačnímu procesu jednotlivých prezidentů či k dění na Ústavním soudě. Tomuto zaměření pak dobře odpovídá autorem zvolené primárně chronologické pojetí, které ve výsledku tvoří určitý příběh odmítnutých kandidátů. Díky tomu hodnocená práce spíše než akademické dílo z oboru práva na první pohled připomíná některé volněji pojaté texty z oboru historie, či dokonce důkladné texty žurnalistické povahy (při čtení práce si nelze nevzpomenout na podobně pojaté knihy novináře Tomáše Němečka o osobnostech ústavních soudců). Nutno dodat, že občas je toto „žurnalistické“ vyznění bohužel posíleno i skutečností, že autor na některých místech uvádí informace či hodnocení, u nichž není zcela zřejmé, zda pocházejí z nějakého zdroje, nebo představují jeho vlastní domněnku. Výjimkou pak nejsou ani případy tezí, které díky znatelné hodnotící povaze práci směřují až ke „komentářovému“ vyznění, které již je přeci jen odbornému zaměření trochu vzdáleno (nehledě na to, zda s nimi čtenář věcně souhlasí, či nikoliv).

Uvedené však není míněno tak, že text postrádá odborné kvality. Je naopak třeba ocenit poměrně důkladnou badatelskou práci autora, který zmiňovaný „příběh“ sestavuje na základě práce se solidním počtem pramenů primárních (zejména stenoprotokoly, ale třeba i starší publikované texty kandidátů) i sekundárních. Přínos práce představuje i závěrečná analýza v kapitole 6, v níž autor důvody neúspěchu kandidátů hodnotí a určitým způsobem kategorizuje.

Dílčí pochybnost však přesto musím vyjádřit, pokud jde o vypovídací hodnotu práce ve vztahu ke zvolené výzkumné otázce, zda je zamítnutí prezidentových kandidátů na ústavní soudce Senátem projevem politické moci, nebo spíše korektivem vysoké morální i odborné kvality soudců Ústavního soudu. Autor v textu práce postupuje v zásadě tak, že k jednotlivým odmítnutým kandidátům shrnuje dostupné informace o nich a o průběhu senátního projednávání jejich kandidatury – nutno navíc dodat, že místy snad až příliš rozsáhle, přihlédneme-li k tomu, že práce svou délkou představuje dvojnásobek standardní diplomové práce a při shrnování senátních debat jistě bylo možno důsledněji oddělovat relevantní od irrelevantního – aby následně vynesl „verdikt“, zda to které odmítnutí považuje spíše za projev politické moci, nebo za uplatnění morálního a odborného korektivu. Tento verdikt v zásadě vychází z toho, co senátoři navenek veřejně projevili při plenárních schůzích. Zároveň je do jisté míry ovlivněn vlastním názorem autora na příslušné kandidáty (tento možný vliv někdy zůstává implicitně v pozadí, jindy se projevuje více – např. hodnotí-li poslanci/senátory v zásadě nezdůvodněné odmítnutí Ivana Průši a Václava Pavlíčka jako projev morálního a odborného korektivu, přičemž prvnímu z kandidátů přiřítá k tíži formulace v jeho odborných texech poplatné předrevoluční době a druhému jeho „charakteristickou monotónní mluvu“). Ačkoliv lze v případě většiny kandidátů s autorovými závěry intuitivně souhlasit, nejsou tyto závěry výrazněji objektivizovány – autor pro provádění odlišení nevymezuje jasnou metodologii, kritéria či sledované znaky – a na řadě míst ani odůvodňovány. Přirozeným limitem zvolené výzkumné metody je vedle toho i relativní nedostatek zdrojů, který je dílem výsledkem volby autora (nezapojení dalších zdrojů, jako např. rozhovory s aktéry, které by se nabízely, byť by samozřejmě současně vyžadovaly zúžení předmětu zkoumání), dílem výsledkem nedostupnosti (neveřejnost jednání výborů). Práce tak nemůže příliš změnit na tom, že o povaze úvahy senátorů víme jen tolik, kolik sami senátoři chtěli veřejně projeviti na plenární schůzi. Uvedených limitů si je však autor vědom a v práci je výslovně připouští.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce lze považovat za splněný s výše uvedenou výhradou limitované vypovídací hodnoty vzhledem ke zvolené metodě
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Text práce ani protokoly o automatické kontrole nezavdávají pochybnost o samostatnosti autora při zpracování práce.
Logická stavba práce	Bez výhrad
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autor pracuje s dostatečným množstvím zdrojů, přičemž je třeba ocenit jeho schopnost zapojit i zdroje primární povahy. Je však škoda, že jsou v zásadě téměř výhradně domácí, nikoliv cizojazyčné zdroje.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Téma je zpracováno v adekvátní hloubce.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Bez významnějších výhrad. Do budoucna lze pouze doporučit používání kratších odstavců. Patrně

	nedopatřením zůstal na několika místech práce text v červené barvě (nejde-li o zvláštní záměr autora rudě zvýraznit označení KSČ).
Jazyková a stylistická úroveň	Jazykovou úroveň práce považuji za nadprůměrnou, autor má pro práci s jazykem nesporný talent. Pouze místy by možná textu prospělo používání kratších vět. Gramatické chyby se objevují jen zcela ojediněle.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

1. Lze najít i (skutečné, či hypotetické) případy, kdy senátní neschválení kandidáta na funkci soudce Ústavního soudu představuje zcela či částečně „projev politické moci“, avšak tento projev lze hodnotit jako legitimní? Mohlo by takovým případem za nějakých okolností být třeba neschválení kandidáta z důvodu jeho ideologické vyhraněnosti nebo z důvodů odrážejících mocenské vztahy mezi Senátem a prezidentem (např. při opětovném navržení již odmítnutého kandidáta)?
2. Lze formulovat obecná kritéria, která by Senát při schvalování prezidentských nominací měl brát v potaz, a která by naopak brát v potaz neměl? Má autor dojem, že z hlediska takových kritérií existuje v postupu Senátu nějaký systematický deficit?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Velmi dobře

Praha 25. února 2024

Jan Chmel
oponent